

REGGILI.

Pesten vasárnap november 18^{kán} 1838.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is vált-hatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ELBESZÉLÉS.

V i l h e l m i n a.

(A' császárság idejéből.)

Szép szeptemberi napsugárok hulltak a' rózsaszínű granit diszgúlákra, melyek fölött aranyozott sasok alatt emelkedtek a' schönbruni palota bemeneténél, 's vissza tükrözének a' katonák fényes fegyvereiben, kik a' térs udvaron csatarendben álltanak. A' császár úgy tarta velök szemlét, mint a' tuillériákban, mert Europa minden fejlődmi lakában otthonosnak tartá magát. A' rajnaszövetségnek egy ezrede előtt megállván, mosolygva fordult egyik segédéhez: „Nosza — ugymond — Salm ur, ezeket ön ismeri, parancsoljon nekik megtámadót.” — A' fiatal herczeg meghajlott elpirulva, de haladék nélkül engedelmeskedvén, kihúzá kardját illedelemmel, 's megparancsolá a' mozdulást, melly pontosan viteték véghez. A' császár meg volt elégedve, a' katonaságot maga előtt ellépteté, 's elbocsátván azokat, kiknek szolgálatára nem volt már szüksége, a' többinek mondá: „korán van még, az idő sétalovaglásra kedvez, kövessenek!” 's vágatva elindult.

Nem sokára elhagyá a' nagy országutat, 's mezőn lovagla. A' háború boldogtalan nyomait hagyá mindenütt: leltek félig leégett vagy a' pattantyússág által feldult falukat, lovak által legázolt mezőket, árkászok által levágott fákat, 's a' hódításnak könnyen okozható, de csak lassan helyrehozatható szerencsétlenségeit. Napoleon lassabban lovagla, 's gondolatokba merülve ösztönre bizá lovát. Az okos állat, mintha kitalálta volna urának kívánságát, egy kis, magányos völgybe vivé őt. mellyet helyzete őrzött-meg a' háborúnak pusztításaitól. Azon arányban, mellyben eltűntek az emberi düh nyomai, hogy eredeti szépségben léptessék-föl a' természetet, oszlani látszának a' komor gondolatok is, mellyek elsötétíték a' császár arczát, 's követőinek némaságot parancsolának — hogy mosolygóbb eszméknek adjanak helyet; földerült ránczbaszedett homloka, 's megelégtült szeme végig futott a' vidéken. Ez egy szoros, erdős halomtól körülvelt völgy vala. Az alyban néhány csinos ház fekvék

egy malom körül, melyet egy susogó patak tart a vízzel, 's ebben visszatükrözének a' vén szomorfüzek szürkezőld lombjai. A' császár e' tanya felé irányza, 's lassan végig lovagolt azon; a' lakosok lódobogást hallván, ajtó- 's ablakokhoz jövének nyugtalan tudvágygyal kísérvén a' lovagokat. Egy ház előtt, mely a' többinél valamivel nagyobb 's csinosabb vala, gyermekek állának csoportban, kiket néhány asszony a' házba ügyekezék hajtani, nehogy összegázoltassanak. — ,Vilhelmina! Vilhelmina! felkiáltott egyik a' kicsinyek közül — jer hamar, ha látni akarod a' francziákat! — E' kiáltásra mintegy 16 éves fiatal leányka jelent-meg a' küszöbön, ki egyszerűen vala felöltözve, de, mint más leánykák, nem viselé a' bécsi nők rövid öltönyét 's bárson sipkáját. Öltözete egyszerű ugyan, de mint a' városi dámáké vala, az aranyos ruhájú lovagok közt alig pillantá-meg Napoleon kis kalapját és szürke öltönyét, midőn nyomban felkiálta: „az!” — 's közelebb ugrik, hogy jobban láthassa. Napoleon visszafordult e' felkiáltásra, hogy lássa azt, ki őt nevezé. Nem vala nehéz dolog rá ismernie, midőn két kék szembe pillantott, mellyek gyermeki lelkesedéssel rá valának szegezve. Ártatlan szépségében, magas termetében, szalmakalapjában, mely egy kissé hátraesvén, szentszerű valamit képezett feje körül, buzgó helyzetében lelkileg elragadtatott fiatal ajtatos nőnek lehetete tartani a' mozdulatlant. A' császár kellemesen meglepetve e' varázs jelenet által, kalapjához nyult, 's mosolygva köszönt a' fiatal leánykának, ki elpirulva 's megzavarodva nyomban ama gyermekek mögé rejtezett, kik utána jöttek. E' kis kaland fölvidítá a' császár sétalovaglását, ki többször visszafordult, hogy lássa szép csudálóját, 's a' várba visszatérteig meg nem szünt róla beszélni. Nem szükség megjegyezni, hogy az egész kíséret megegyezék a' császár szavaiban. Egyik azon emberek közül, kiket a' fejedelmek szerencsétlenségükre mindig késznek lelnek hajlandóságaiknak, legyenek azok jók vagy roszak, szolgálatára, mondani meré, hogy a' lelkes szép csak észre akará magát vétetni, 's egyebet nem kíván, mint a' császárt közelebből láthatni, ha bizonyos lehetne, hogy azt ő fölsége ohajtja. A' császár mosolylyal válaszolt, mi megegyezésnek magyaráztaték, 's e' szolgálatra kész férjfi oly jól használá az időt, hogy néhány óra mulva jelenté a' császárnak, miképp' a' fiatal személy örömeiben, közeledhetni a' császárhoz, kinyilatkoztatá, hogy nagy szerencséjének tartaná, ha ő fölségének bemutattnék. Az audientiára még e' mai nap határozttaték. E' tudósítást a' császár körülbelől ugy fogadá, mint a' jelentést, hogy asztalon az ebéd.

Bármit mondjanak is az emberek, Napoleon nem sokra becsülé az asszonyokat. A' szerelem nem foglalt-el életében sem oly pom-

pás helyet, mint XIV. Lajoséban, sem olly gáncsolandót, mint XV. Lajoséban. A' császár azon alkalmakat, melyeket pénz- 's dicsvágy és hiú entusiasmus hozott utjába, ugy használá, mint midőn egy pohár chambertint ivék, melyet szolgálai éltük veszélyeztetésével is egészen Moszkva álgýúig készen tartának számára, melyről miadazáltal százszor is lemondott volna, ha azon fáradságába kerül, hogy azt kérje. Nem mintha Napoleon rossz ember volt volna, hanem a' rend érzése erősebb volt benne a' morálnál; ő becsülte a' jó gazdaságokat, 's azt hiszem, lélekismeretes dolognak tartá háborgatni a' család nyugalmiát, vagy cselet vetni az ártatlanságnak; különben könnyen engedett ábrándjainak, 's ha fáradságra érdemesnek ítélte botrányozás kikerüléseül titkolódnia neje előtt, szabadnak hívé magát a' szemrehányásoktól. Az asszonyok tudták, legalább e' részben, hogyan vannak vele; ő nem csalá-meg őket; ebben is, mint mindenben, szoros logikus lévén, mindnyájukhoz ezt látszék mondani: „Becsületes asszony ön? ragaszkodjék tehát férje- 's gazdaságához, mint olyat becsülni fogom. Gyöngéd és szenvedélyes asszony ön? elégedjék-meg azzal, hogy mellesleg engem is szeret, 's ezen felül többet ne ohajtson. Pénzt kíván ön? jól van, én önnek fizetek. Dicsvágyó asszony ön? ne merészeljen rám számot tartani, mert ön nekem semmit nem adhat, mi fölérne szememben hatalmam legkisebb részével.“ — Ez világos vala; ez iránt nem lehet csalatkozni, annál kevésbbé őt magát megcsalni; ha nehányan megpróbálák azt, nem szánom őket.

Az est eljőve, 's Napoleon sürgönyök diktálásával foglalkozván, nem is gondolt már az ígért audientiára, midőn hírnöke büszkélkedve a' kivivott sikerrel, föl meré nyitni a' kabinet ajtaját. Szeme emlékezteté ő felségét, hogy kellemesb multság várja. A' császár azonban nem szakítá félben diktálását, hanem azt gondolá, hogy a' nyalábok lepecsétlése idejét használhatandja; azután azon kabinetbe sietett, melybe a' fiatal leánykát vezeté. E' kabinet pompásan volt kivilágítva; a' gyertyafény visszatükrözék a' csiszolt padlaton, melynek fekete 's arany alja csudálatosan adá vissza a' szép németnőnek lilimarczát. Szép gesztenyebarna haja száz fűrtben hullámozott hattyúnyakán alá. A' császár, látásától elbájoltatva, néhány pillanatig édesen merengve álla, míg a' fiatal leányka félénken, de kellemesen meghajlott előtte. Napoleon udvarias megelőzéssel közeledvén hozzá: — „mi neve, szép gyermek?“ kérdé. — „Vilhelmina, Sire!“ — felelt egy szelid reszketeg hang. — „Vilhelmina! az a' porosz királyné neve; ugy látszik, hogy német országban minden szép asszony ugy hivatik!“ — E' hízogó szavakkal megragadá szép hódítmánya kezét, hogy őt a' pamlagra leültesse, 's ez meg-

történvén, míg mindkét kis kezét a' maga egyikébe fogá, másik karjával átövedzé derekát. E' bizodalmas mozdulattól megijedve, rögtön visszaugrók a' gyermek, 's könyekre fakadt. Napoleon, ki ezt a' leányka lépte után haszontalan fogásnak tartá, rossz kedvű lön. — „Kicsoda ön? — kérdé daczosan, — ki önnek atyja? — „Z. báró, kapitány az ausztriai császár szolgálatában. — „Egy nemes, egy tisztnek leánya! — ugymond elfordulva — 's ön kisasszony estve jó hozzám felvigyázat nélkül. — „Ah, Sire — leveretve válaszolt a' fiatal leányka — én nem is gondoltam arra, hogy ön férjfi. — E' szende szavak hizelgének hiúságának 's megpendíték a' császári büszkeség leggyöngédebb hurját. Napoleon arcza földerült; egy mosoly, mint legszebb diadalának napján, vonult-el arczán. Olly tiszta 's ártatlan lelkesedést, nillyennek ő tárgya volt, nem is sejtett; de ő megérté azt, 's általa szerencsésbnek érzé magát, mint a' durva tömjén által, melly naponként környezé. Bensőleg megindulva két vagy háromszor ment a' szobában fel 's alá, kezeit hátra vetve; azután megállt a' szép leányka előtt, ki mozdulatlanul 's reszketve maradott vesztég, és szeliden monda: „Napoleon császár volt tehát az, kit ön látni akart? — „Igen, Sire!“ válaszolt a' leányka kedves kék szemeit hozzá fölemelve, 's könyek közt mosolygva. — Valódi atyai jósággal szólt ekkor a' császár: „itt van, gyermekem, nézze-meg őt jól!“ — Vilhelmina használá az engedményt; akarata ellen is összekulcsolá kezeit, félig meghajtá térdeit, 's a' néma imádó helyzetben maradt néhány perczig elmerülve a' nagy férjfinak nézésében, ki azt szívesen megengedé. Arczának gyöngéd érintetése kivévé őt elragadtatásából; elpirulva emelkedék-fel, 's a' császár mosolygva hozzá ülven elbeszélteté vele: már gyermekségében miképp' hatottak fiatal képzelő erejére az első consulnak tettei; mint halla beszélni egyiptusi 's olasz országi győzelmeiről; miképp' beszélék neki, hogy francia országban visszaállítá a' vallást, 's megbünteté a' gonoszokat, azután pedig a' pápa által császárnak koronáztaték. Ő ismeré a' rémulést, mellyet neve német országban okozott, hol megjelenése mindenkor békekérésre kényszeríté a' királyokat; mindig Napoleon császárról álmodék, 's bizonyos volt, hogy őt egykor látandja; mert e' kegyért gyakran kéré az Istent! 's végre képe után azonnal ráismert, de hozzá tévé, úgy látszik, hogy önhöz már nem hasonlít.

(Vége következik.)

Falusi temetés.

(Vége.)

Három nap előtt alkonyaton Klári más kis leányokkal játszani indult; a' gyermekek ott alant, ama folyamra dülő réten virágokat szedtek, belőlök füzért kötendők. A' szebbek part felett nőnek, 's

Klári azokat letépendő, oda futott. — „Ne menj oda — kiálták a többiek — szülőink megtiltották!” — „Nekem semmit sem tilt-meg apám — kiáltott vissza daczosan a’ kis leány — én legszebb gyermek vagyok a’ faluban, miként ő mondja; így legszebb füzéremnek is kell lenni.” — Klári virágokat tépendő, a’ part fölé hajlott; társnéinak egy kiáltása hasítá a’ léget; Klári sulyegyent vesztve a’ folyamba bukott.

Vincze egy közel fekvő tengeri földön kapált; — a’ kiáltást hallva oda rohan, egy gyermeket lát a’ habokkal küzdeni, ’s minden tétovázás nélkül utána szökik. Régi monda, hogy minden folyam egy áldozatot-ragad-el évenként. E’ napon kettőt kapott a’ csalárd bércefolyam. Vinczét halva huzták-ki a’ habokból; a’ huzamós munka által elcsigázott ügyes uszó nem győzheité-le az örvényes habokat; Klárinak testét minden iparuk mellett sem halászháták-ki a’ falusiak.

Szegény, jámbor Vinczét ma fogjuk eltemetni.

A’ boldogult minden pompa nélkül temetteték-el; piperétlen koporsóját négy legény emelte vállán, az iskolás gyermekek ’s egy csapat leányka felváltva istenes dalokat zengedeztek, a’ hajdannak amaz egyszerű mesterkéltlen dalait, mellyek úgy szívhöz szólnak és enyhítnek, mert vallásos emberek sziveiből ömledeznek. A’ gyászvonalt egész falu kísérté; a’ boldogultnak csak barátai voltak, és csak jó emlékeket hagyott maga után; ezt leheté a’ minden arczon olvasható csendes szomorúságról itélni. — Gyermek koromban többször hallám nevelőmtől: ha valakinek temetésekör az ég tiszta ’s a’ nap barátságosan mosolyg-le, az annak jele, hogy a’ boldogult églakos lön: de ha az idő zivataros, zord és esős, nem jámbor mult-ki. Midőn a’ koporsó sirba eresztetett, vidámon és barátságosan mosolygott-le a’ nap. A’ lelkész sirbeszédet mondott. — O nem, az nem volt betanult beszéd; mert a’ jó öreg gyakran elakadt, és fáradtsággal kelle az összefüggést keresnie ’s könyűit elnyomni. Komolyan, ünnepélyesen hagyák oda mindnyájan a’ temetőt; tekintetem egy fiatal, szép leánykára fordult, ki a’ sirtól csak terhes belküzdélem után tudott megválni.

„„Es mit művel Erdős szeretett gyermekének halála után?““ — kérdém a’ temetésről visszatért tiszteletes lelkészt.

„Első két nap magán kívül volt fájdalmában, és szünetlen jajgatott, hogy még csak elhidegült tetemeit sem láthatja kedvesének: tegnap estve nyugodtabbnak látszott. Éjjél tájban egy pillanatra szomszédai magára hagyták; ő a’ parthoz ment, sajkáját eloldá, ’s vízmentében levezett; félek, hogy soha sem térend vissza.““

Alkonyat felé elhagytam a’ falut, hogy még jókor a’ szomszéd városkába jussak. Útam a’ temető mellett viit-el; ott ugyan azon

leánykát láttam az uj siron ülni, ki már reggel is szemembe tünt. Azt hitte, senki sem látja; sirva egy koszorút kötött, és a' sirkeresztre függeszté. Bizonyosan szerette a' boldogultat.

Ritkán hatott reám az életben valami olly érzékenyen, mint Vinczének egyszerű története. Legforróbb vágyaim teljesületlen maradtak; ő elhagyott, és nem füzend koszorút sirkeresztremre. Vajha legalább a' nap ragyogva tisztán és vidámon temetése napján!

Tovább, tovább!

Németből KISS IVÁN.

KÜLÖNFÉLE.

Kirándulás

mint vidító szer.

Levélben.

(M. I.)

Aug. 30.

Kedves hugom! Pesti éltednek egyformaságát nyilatkozásodként eluntad, sőt kárhoztatod. Akad bizonynyal ebben czáfolód; mert sok földid pesti árnyékában leli boldogságát, soknál ismét porfellegeitek kellemesbek hegyilevegőnél, 's kópádlótok puhább a' természet gyöp-bársonyánál. De én, igaz véremmel érzeteimben mindekkoráig hiven osztozó, igazlom kifakadásodat, helyeslem változat utáni sovárgásodat; mert változat élesíti elménket, 's mint forgó kövön az aczél, ugy koszörültetik ide oda fordultunkban a' szív is; sőt változat szüli éltünknek azon gyönyörű szakát, mely borúra szokott derülni.

Ugy sejtem azonban Ninám, hogy pesti lakodba semmiképp' sem tudod bevezetni a' kellemdús változatot, 's félttem jobbra hajlandó keblednek Pesttől elszakadását: pedig szívtelenség volna hazánk szívetől ok nélkül elválni, meg-gondolatlansággá fajulna lépted kihallgattatásom előtt. Megállj hát kevésbé, 's latold-meg tanácsomat.

Pesti éltedet lejtsd Berzsenyi lantjának e' szép hangja után:

„Minden órának leszakaszd virágát!”

Nem kell azokat követned, kiknek renyhe kezök puha kesztyűnél egyebet nem ismer. Több unalmat szülegy henye nap, mintsem fáradságot egy héti munka, mely napokat röptet, unalmat oszlat, 's utána édes a' nyugalom is. Nálatok azért gyakor az unalom, mivel alacsonyabbnak nézik a' munkássággal páros vidorságot a' kényelmes bár életölő renyheségnél. Itélj magad: nem bohóság-e dologtalanul kéjelgni az élet kellemecinek rovására? Nem egy-e: renyhén élni, 's az unalom maszlagát hörpentgetni? Vagy: ki dolgoznék mindigre? — Ninám! édes Ninám! nem kell neked naphosszat orsót pergetned, mint valamely gyámolatlan falusi özvegynek; nem is kell alkonyig anglét tüzőgetned, mint a' divatos haszon-vadásznénak; szemedet se szikráztasd szakadatlan olvasással; lábodat se fáraszd szüntelen futkosással. Van szemed, vizsgálád a' látni valót; van füled, keresd-föl a' hallásra méltót; van izlésed, izleld a' jónal jobbat; van tapintatod, tapogasd-ki a' hasznosnál hasznosabbat; van szaglásod, szagold, mit lehet; van lábad, fuss, merre látsz; szóval: e' szép világ kertjében pillanatonként uj virágot leljen szakasszon is változtatva valamennyi érzéked, ezen életkellemesítő tulajdonod; 's az unalom szám-üzve van. — Eluut már fürkészgetni is valamennyi érzéked? Elhiszem